

De toekomst van het hoger onderwijs in de VS

Academia's zeepbel

Harvard en Yale zullen niet failliet gaan, maar voor veel Amerikaanse universiteiten dreigt de ondergang nu studenten zich minder makkelijk in torenhoge schulden steken. Bieden goedkope online colleges een oplossing?

door Mars van Grunsven

WANNEER MEN HET in de Verenigde Staten over 'hoger onderwijs' heeft, gaat het in feite over twee systemen. Een bestaat uit selectieve universiteiten waarvoor men zich kan aanmelden, zoals Harvard en Yale, maar ook minder bekende instellingen als Vassar, Penn State en Kenyon. Dit is de top van Academia, die het merendeel van haar aspirant-studenten afwijst. Stanford, bijvoorbeeld, ontving voor aanstaand collegejaar 42.167 applicaties, waarvan het er slechts 2138 accepteerde. Dit zijn de elite-universiteiten die we uit films kennen, waar jongelui met hun boeken onder de arm langs oude eiken flaneren, op weg naar college, dat wordt gegeven in gotisch aandoende faux-kastelen, bedekt met eeuwig-groene klimop. Universiteiten zijn serene plekken, is het beeld dat aldus geprojecteerd wordt, waar men zich terugtrekt om de geest te slijpen.

Dat is echter niet het soort hoger onderwijs waarmee de meeste Amerikanen te maken krijgen. Zij komen terecht op gemeenschapsuniversiteiten (*community colleges*) en andere regionale instellingen, waar bijna alle applicanten worden aangenomen. Hier zijn lang niet alle docenten promovendi, laat staan dat ze een budget hebben voor academisch onderzoek. De studenten combineren hun (deeltijds) studie vaak met een volle baan of zorg voor kinderen, met als gevolg dat menigeen voortijdig afhaakt. De curriculae zijn dikwijls afgestemd op het leren van een beroep of het zich eigen maken van specifieke vaardigheden. Je wordt er medisch assistent, of leert er juridische stenografie. Dit is de volkse tak van het hoger onderwijs, waartoe zo'n tachtig procent van de Amerikaanse universiteiten behoort.

Beide typen instellingen worstelen met wat de economen William Baumol en William Bowen al in de jaren zestig als de 'kostenziekte' diagnos-

ticeerden. Daarvan is sprake als de kosten binnen een economische sector sneller stijgen dan de productiviteit, hetgeen in het hoger onderwijs vrij duidelijk het geval is: in de collegezalen op Harvard huist hetzelfde aantal studenten als een eeuw geleden, terwijl de salarissen van de Harvard-medewerkers – van hoogleraar tot schoonmaker – met het prijsniveau van de algemene economie zijn meegestegen.

VORIG JAAR GAF kredietbeoordelaar Moody's een negatieve verwachting af voor de gehele Amerikaanse hoger-onderwijssector. Van de vierduizend universiteiten in het land zouden er slechts zo'n vijfhonderd daadwerkelijk financieel stabiel zijn. Standard & Poor's en Bain & Company publiceerden vergelijkbare analyses. Bijna driekwart van de universiteiten heeft met dalende netto-inkomsten uit collegegelden te maken, terwijl de kosten blijven stijgen.

Gerenommeerde private onderzoeksuniversiteiten als Harvard, Princeton en Yale kunnen dit nog altijd vrij eenvoudig opvangen dankzij de ruimhartige donaties die ze ontvangen van hun alumni en andere goedwillenden. Zo liet de in 2012 overleden Amerikaanse schrijver Gore Vidal, die nooit aan Harvard studeerde, zijn gehele vermogen (naar schatting 37 miljoen dollar) na aan die universiteit – overigens slechts een fractie van de 6,5 miljard die Harvard in 2013 hoopte te werven.

Voor publieke universiteiten is dit moeilijker, mede doordat juist nu veel staten hun onderwijssubsidies verlagen. In 1987 financierden de staten nog zo'n driekwart van het budget van openbare universiteiten, tegenwoordig nog maar de helft. De andere helft moet van de studenten komen.

Behalve tot stijgende collegegelden leidt dit ertoe dat openbare universiteiten zijn begonnen

te concurreren met private instellingen om de gunst van buitenlandse studenten en studenten van buiten hun staat, omdat ze die meer collegegeld in rekening kunnen brengen. Die studenten hoopt men vaak te lokken met luxueuze spa's en sportfaciliteiten, die ze financieren met geleend geld.

Dit laatste is niet alleen risicovol, ooit droogt de put van studenten die hoge prijzen kunnen betalen op. Juist nu de Amerikaanse middenklasse het zwaar heeft, zijn de gemiddelde collegegelden in dit lopend academisch jaar volgens de College Board als volgt: 30.094 dollar op private universiteiten, 22.203 voor *out-of-state*-studenten aan openbare universiteiten, 8893 voor lokale studenten op openbare universiteiten.

De econoom Richard Vedder, zowel verbonden aan Ohio University als aan de conservatieve denktank American Enterprise Institute, vergelijkt de situatie waarin het Amerikaanse hoger onderwijs zich bevindt met die van de huizenmarkt in 2008. 'Er is een *college bubble*', zegt Vedder stellig. 'Net als de huizenprijzen destijds worden de prijzen voor een academische opleiding gigantisch opgestuwd. En net als toen komen mensen tot de ontdekking dat hun investering wellicht minder waard is dan ze verwachtten.' Ter illustratie wijst Vedder op recente cijfers van het Bureau of Labor Statistics, waaruit blijkt dat 284.000 afgestudeerde academici voor het wettelijke minimumloon van 7,25 dollar per uur werken (in 2006 waren dit er nog maar 127.000).

Een andere overeenkomst met de huizenzeepbel is volgens Vedder dat mensen hypotheek afsloten die ze niet konden afbetalen. 'Dat zien we nu ook gebeuren met studieleningen.' (Volgens het Consumer Financial Protection Bureau lopen ruim zeven miljoen Amerikanen 270 dagen of meer achter in de afbetaling van hun studentenleningen. In totaal bedragen de studentenleningen ongeveer een biljoen dollar. De gemiddelde afgestudeerde had in 2012 een studieschuld van 29.400 dollar.)

Onder die omstandigheden kan het groei-model dat Amerikaanse universiteiten hanteren funest worden. 'Ze hebben een onstilbare honger naar meer inkomsten en die zijn van twee grootheden afhankelijk: hogere collegegelden en meer studenten. Maar beide zijn niet onuitputtelijk. Zo groeit de bevolking tussen achttien en 22 momenteel niet. Bovendien neemt het aantal aanmeldingen zeker af als de prijzen blijven stijgen. Dan is het gewoon te duur geworden.'

Wat Vedder betreft hoeven universiteiten die in financiële problemen geraken niet te worden gered: 'De beroemde econoom Joseph Schum-

Studenten van Harvard wachten op de afstudeer-ceremonie

JOACHIM LADREFOGED / VII / HH

peter noemde dat creatieve destructie: in een dynamische maatschappij sterven de ondernemingen die niet bieden wat de klant wil of nodig heeft. Wat met ooit succesvolle bedrijven als Enron en Kodak gebeurd is, kan ook gebeuren met universiteiten.' Hij maakt zich geen zorgen dat juist de geesteswetenschappen daarvan de dupe zouden worden: 'Als we van vierduizend naar 3500 Amerikaanse universiteiten gaan, dan zullen Plato en Aristoteles nog altijd gedoopt worden.'

Ondertussen neemt het aantal afgestudeerde Amerikanen de laatste jaren juist toe. Volgens een rapport van het National Center for Education Statistics had meer dan een derde van alle Amerikanen tussen 25 en 29 een bachelorsdiploma; in 1995 was dit minder dan een kwart, in 1975 iets meer dan een vijfde. Als mogelijke verklaring voor de significante toename van het aantal hoger opgeleiden in het afgelopen decennium opperde het rapport het nieuwe soort banen dat het digitale tijdperk voortbrengt, waardoor inkomensverschillen tussen afgestudeerden en de rest zouden zijn toegenomen.

Want het mag dan zo zijn dat een toenemend aantal afgestudeerden niet meer dan het minimumloon verdient, een universitaire graad geeft nog altijd een streepje voor op de arbeidsmarkt. Zo verdienen hoger opgeleiden gemiddeld 84 procent meer dan mensen die alleen een middelbareschooldiploma hebben en zijn ze minder vaak werkloos (3,8 versus 7,3 procent in oktober 2013).

Alleen om die redenen al kan Louis Soares, vice-president van de American Council on Education, zich niet vinden in de onheilsoordingen van onder anderen Vedder, Moody's en Bain: 'Vooralsnog zie ik niemand met harde data het argument maken dat we ons in een zeepbel bevinden. Niemand zegt: "Ik heb gegevens dat de volgende honderd instituten volgend jaar failliet gaan."'

Wel toont Soares, bij wiens organisatie achttienhonderd partijen uit het hoger onderwijs zijn aangesloten, zich bezorgd over de betaalbaarheid van een universitaire studie in de VS. 'Hoewel ik denk dat de gemiddelde studieschuld nog beheersbaar is, moeten we het daarover hebben. Maar vooralsnog duiden alle data erop

Hoger onderwijs in de VS is tot 'een kastesysteem' geworden, 'ongelijk voor studenten uit verschillende inkomensgroepen'

dat een universitaire opleiding de tijd en de middelen volledig waard is.'

DE ZOGENAAMDE G.I. BILL OF RIGHTS uit 1944 maakte Amerikaanse universiteiten toegankelijk voor oorlogsveteranen, ongeacht hun sociaal-economische achtergrond. De G.I. Bill was de eerste in een reeks van wetten die het hoger onderwijs 'transformeerden van een bastion van privilege tot een pad naar verwezenlijking van de Amerikaanse Droom', schreef Suzanne Met-

tler, hoogleraar bestuurskunde aan Cornell University, begin maart in een essay in *The New York Times*. Rond 1980 begon dit te veranderen, vervolgde Mettler: in de hogere inkomensgroepen bleef het aantal afgestudeerden stijgen, terwijl dit in lagere inkomensgroepen stagneerde. En 'omdat sommige universiteiten sociale mobiliteit juist in de weg zitten', schreef ze, 'maakt het niet uit of je studeert, maar aan welke universiteit je studeert.'

Hoger onderwijs in de VS is volgens Mettler tot 'een kastesysteem' geworden, 'afgescheiden en ongelijk voor studenten uit verschillende inkomensgroepen'. Op topuniversiteiten als Stanford en Vassar betaalt de gemiddelde student slechts de helft van het collegegeld (nog

altijd zo'n 25.000 dollar per jaar). Studenten uit lagere inkomensgroepen krijgen er beurzen die soms zelfs de kosten geheel dekken. De meeste beurzen worden echter verstrekt op basis van testcores, en studenten die goed scoren komen in de regel uit de hogere inkomensgroepen.

Armere studenten zijn derhalve eerder aangewezen op de goedkopere openbare universiteiten. Maar omdat ook daar de collegegelden almaar stijgen, neemt ook daar de ongelijkheid toe. Voor de rijkste twintig procent studenten

